

Արմինե ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Հայաստանում ֆրանսիական համալսարան հիմնադրամի իրավագիտության ֆակուլտետի բակալավրի 3-րդ կուրսի ուսանողուհի

ՓԱՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՏՈՒՑՈՒՄԸ ԵՎ ՓԱՏԱԲԱՆՆԵՐԻ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մույն գիտական հոդվածի քննարկման շրջանակում, որպես փաստաբանական ծառայության մատուցման իրավական հիմք, կդիտարկվի ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը: Ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրով կատարողը պարտավորվում է պատվիրատուի առաջադրանքով ծառայություններ մատուցել (կատարել որոշակի գործողություններ կամ իրականացնել որոշակի գործունեություն), իսկ պատվիրատուն պարտավորվում է վճարել այդ ծառայությունների համար: Այսինքն՝ տվյալ դեպքում երրորդ անձը, ով, օրինակ, ունի մասնագիտական խորհրդատվության, իրավաբանական ներկայացուցչության կարիք, դիմում է փաստաբանին նման պահանջով, որի դեպքում էլ վերջինս պարտավորվում է դրանք կատարել, իսկ երրորդ անձն իր հերթին պարտավորվում է վճարել պայմանագրով նախատեսված գումարը: Ինչպես կարող ենք եզրակացնել վերոնշյալից՝ կնքելով ծառայությունների մատուցման պայմանագիր, փաստաբանը պարտավորվում է կատարել պայմանագրով ստանձնած գործառնությունները՝ երաշխավորելով միայն միջոցի պարտականություն: Հաճախ վստահորդի հետ հարաբերություններում անկախ ամեն ինչից, փաստաբանը երաշխավորում է գործի ելքը՝ խոստանալով պարտադիր հաղթանակ, ինչի իրավունքը չունի: Ինչպես արդարացիորեն Մ. Բ. Սմոլենսկին է ասում. «Միակ բանը, որ կարելի է երաշխավորել, գործի նկատմամբ բարեխիղճ վերաբերմունքն է»¹: Պետք է հաշվի առնել, որ փաստաբանի կողմից գործի հաղթանա-

կի երաշխավորումը ինքնին համարվում է ակնհայտ կոպիտ կարգապահական խախտում, ինչը նախատեսված է փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի 3-րդ գլխի 3.3.10 կետով: Ցավոք, այսօր պրակտիկայում հաճախ են հանդիպում փաստաբանի կողմից տրված ազատագրկումից հանելու, գործը լիակատար շահելու, գույքը կալանքից հանելու և այլ խոստումներ, որի մասին են վկայում փաստաբանների պալատի վարած վիճակագրական տվյալները: Իսկ եթե հաշվի առնենք, որ նման դեպքերի մեծ մասն այդպես էլ դուրս չեն գալիս փաստաբան-վստահորդ փոխհարաբերությունների շրջանակից, ապա հանդիպում ենք ոչ ցանկալի իրավիճակի: Նման խոստումների մեծ մասը տրվում է հաճախորդ ձեռք բերելու, գումար վաստակելու համար: Քիչ չեն նաև գումարը վերցնելու և գործը չկատարելու, հասանելի գումարը վստահորդին չվերադարձնելու և նրա շահերի դեմ գործելու դեպքերը²:

Հենց վերոշարադրյալ հարցերի քննարկման նպատակով էլ անդրադարձ է կատարվում փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրությանը, որը կիրառվում է բազում երկրներում, ինչպիսիք են Ռուսաստանի Դաշնությունը, Գերմանիան, Ֆրանսիան, Նիդերլանդները, Ճապոնիան, Բրազիլիան և այլ երկրներ: Եվրոպական երկրների պետական համակարգում մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրությունը համարվում է նույնքան ընդունելի և տարածված մոդել, ինչպես ավտոտրանսպորտային միջոցների պատասխանատվությունից բխող

ՀՈՒԼԻՐՍ - ՕԳՈՍՏՈՍ 2018 7 - 8 (229-230)

ԴԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

պարտադիր ապահովագրությունը: Որպես օրինակ՝ դիտարկենք Գերմանիայի օրենսդրությունը, որտեղ նախատեսված է այն մասնագետների ապահովագրությունը, ում գործունեությունը կարող է լուրջ գույքային վնաս պատճառել հաճախորդին, համապատասխանաբար և նախատեսված է փաստաբանների պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրությունը:³ Այս բոլոր երկրների շարքում պետք է իր ուրույն քննարկման տեղը զբաղեցնի Հայաստանյան մոդելը: Տվյալ ապահովագրական մոդելի անհրաժեշտությունն առավել հստակ պատկերացնելու համար՝ անհրաժեշտ է դիտարկել, թե արդյոք ծառայությունների մատուցման վճարովի պայմանագիրը բավարար երաշխիք է փաստաբանի կողմից ստանձնած պարտականությունները պատշաճ և լավագույնս իրականացնելու համար և եթե ոչ՝ փաստաբանական սխալի առկայության դեպքում, արդյոք առկա են, գործում են վստահորդին հատուցման տրամադրման արդյունավետ եղանակներ:

Փաստաբանական ծառայության մատուցման դեպքում կողմերը գրավոր պայմանագիր են կնքում գործողությունների բնույթի, տեսակի, կազմակերպչական շրջանակների և վարձատրության վերաբերյալ: Փաստաբանական ծառայության մատուցման շրջանակում, որպես գործողությունների կատարման ակտ, դիտարկենք ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը, որի սահմաններում պատվեր կատարողը պարտավորվում է պատվիրատուի առաջադրանքով կատարել որոշակի գործողություններ⁴:

Կատարողը՝ փաստաբանը, պարտավոր է ծառայությունները մատուցել անձամբ, եթե այլ բան նախատեսված չէ ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրով: Սրանք այն իրավահարաբերություններն են, որի պարտավորությունների երկկողմանի կատարմամբ մատուցվում է փաստաբանական ծառայությունը: Ընդհանուր առմամբ պետք

է նկատի ունենալ, որ տվյալ պայմանագրի շրջանակում երրորդ անձը փորձում է փաստաբանական ծառայության միջոցով իրացնել իր պաշտպանության իրավունքը, որն էլ իր հերթին ամրագրված է ինչպես ՀՀ Սահմանադրության 64-րդ հոդվածով, որի 1-ին մասի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք ունի իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունք, այնպես էլ Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով: Անձն իր իրավունքների պաշտպանությունը վստահում է փաստաբանին, ով պետք է պատշաճ իրականացնի իրեն պատվիրակված գործողությունները՝ պահպանելով ինչպես «Փաստաբանության մասին» օրենքը, այնպես էլ Փաստաբանի վարքագծի կանոնները և այլ իրավական ակտեր, որոնք անմիջականորեն կարգավորում են փաստաբանական գործունեությունը:

Ծառայությունների մատուցման պայմանագրով փաստաբանական գործունեությունն իրականացվում է որոշակի գումարի դիմաց, որպես օրինակ դիտարկենք փաստաբանական ներկայացուցչությունը: Դատական ներկայացուցչության դեպքում փաստաբանը, ելնելով իր պարտականությունների բնույթից, հիմք ընդունելով փաստաբանի արտոնագիրը և կնքված պայմանագրի հիման վրա վստահորդի կողմից տրված լիազորագիրը, վստահորդի անուցից և ի շահ նրա իրականացում է վերջինիս իրավունքների պաշտպանություն դատական ատյաններում: Փաստաբանը պետք է առաջնորդվի բացարձակապես վստահորդի շահերով, հետևաբար փաստաբանի կողմից գործի շրջանակներում թույլ տրված ցանկացած խախտում իր բացասական հետևանքն է ունենում վստահորդի համար: Դա իմպերատիվ պահանջ է, որը ներկայացված է Փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի 2.6 հոդվածով, որի համաձայն. «Օրենքի և մասնագիտական վարվելակերպի պահանջներին համա-

ՀՈՒԼԻՍ - ՕԳՈՍՏՈՍ 2018 7 - 8 (229-230)

ԴԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

պատասխան՝ փաստաբանը միշտ պետք է գործի՝ ելնելով վստահորդի նպատավոր շահերից, և այդ շահերը պետք է բխեն իր շահերից վեր»։ Դատական ատյաններում հաճախ ներկայացուցչության ղեկավարում վստահորդը չի էլ ներկայանում դատարան, գործը ամբողջությամբ վստահելով փաստաբանին, ինչը շատ ղեկավարում կամայականությունների դրսևորման միջոց է դառնում։ Ինչպես հուշում է դատական պրակտիկան, փաստաբանների մեծամասնությունն առանց հարգելի պատճառների չեն ներկայանում միտի՝ խոչընդոտելով գործի քննությանը։ Այդ պատճառով ակնհայտ է ենթ լինում գործի անհարկի ձգձգումների, ինչն առաջնային է խոչընդոտում արդարադատության արդյունավետ իրականացմանը։

Վստահորդը համապատասխանաբար պատշաճ ներկայացուցչության դիմաց պարտավորվում է վճարել գումար։ Դատական ծախսերում իր առանձնակի նշանակությունն ունի փաստաբանի խելամիտ վարձատրությունը, որն իրենից ներկայացնում է դատավարությունում շահերի ներկայացման նպատակով դատավարության կողմի՝ փաստաբանին վճարած կամ ապագայում վճարվող հոնորարը։ Սրանք այն ծախսերն են, որոնք հավաստող ապացույցները կարող են ներկայացնել թե՛ հայցվորը և թե՛ պատասխանողը։ Այն ղեկավարում, երբ ծառայությունների մատուցման (հանձնարարության) պայմանագրով փաստաբանի ծառայություններից օգտվողը համապատասխան վարձատրությունը ծառայություններ մատուցողին պետք է վճարի դատական ակտն օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ որոշակի ժամանակ անց, ապա *պայմանագրում նման պայմանի առկայությունը համարվում է կարար-վելիք վճարումը հասարարող բավարար ապացույց՝*

Այստեղ ակնհայտ է ենթ լինում մի երևույթի, երբ փաստաբանն իր վարձատրությունը բաժանում է երկու մասի՝

1. Անկախ գործի հաղթանակից ծա-

ռայության գումար (միջոցի պարտավորություն)

2. Հաղթանակի ղեկավարում հավելյալ վճար՝ նույն ինքը հաղթանակի վճարը (արդյունքի պարտավորություն)։

Այսինքն՝ արդեն իսկ անկախ հաղթանակի նպատակի՝ վստահորդը, կախված գործի բնույթից, վճարում է առեղի գումար փաստաբանին՝ հույս ունենալով վերջինիս պարտականությունների կատարման պատշաճության վրա՝ առանց որևէ երաշխիքի առկայության։ Իրականում իրենից դժվարություն է ներկայացնում փաստաբանական սխալի կամ բացթողման ապացուցումը, եթե առաջնորդվում ենք փաստաբանի կողմից լավագույն ջանքերի գործադրման սկզբունքից, սակայն ապացուցման ղեկավարում էլ վստահորդը գրկված է լինում իր վճարած գումարը փաստաբանի կողմից ետ ստանալուց խելամիտ ժամկետում։ Փաստաբանական սխալների առկայության ղեկավարում գործը ենթակա է քննության փաստաբանների պալատի կողմից, որն իրականացնում է կարգապահական վարույթ և խախտումն արձանագրելու ղեկավարում կիրառում կարգապահական բնույթի միջոցներ։ Վնաս կրած վստահորդն իր հատուցումը կարող է ստանալ դատական վարույթի շրջանակում հատուցումը վճարելու մասին դատարանի օրինական ուժի մեջ մտած որոշմամբ, բայց որպես կանոն դատարանում վարույթի քննությունը տևում է երկար ժամանակ, ինչը միանշանակ չի գործում վստահորդի շահերից։ Վստահորդին պատճառված վնասի արագ և արդյունավետ հատուցման հարցը մնում է բաց։ Այս խնդրի լուծմանն է ուղղված Հայաստանում դեռ կիրառություն չունեցող փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրությունը։

Վստահորդի իրավունքներն ու շահերը լավագույնս ապահովելու և վերականգնելու, արդարադատության իրականացմանը նպաստելու, փաստաբան-

ների մասնագիտական գիտելիքների ու հմտությունների նկատմամբ հսկողության խստացման և փաստաբանի ինստիտուտի նկատմամբ վստահության բարձրացման նպատակով անդրադարձ է կատարվում եվրոպական երկրներում լայն ճանաչում և կիրառում ստացած փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրությանը: Սա այն եզակի ապահովագրական մոդելներից է, որտեղ լավագույնս է ապահովված կողմերի իրավունքներն ու շահերը: Փաստաբանին ուղղակի գործողություններ պատվիրակելով՝ չենք կարող վստահ լինել, որ հենց ինքը չի վնասի մեր իրավունքներն ու շահերը՝ դատական նիստից ուշանալով, վճարել, վերաբնդիչ բողոքները ներկայացնելը ուշացնելով, օրենսդրությանը ոչ հստակ տիրապետելով: Իհարկե, այս ամենը չեն դիտարկվում որպես դիտավորյալ կատարված գործողություններ, քանի որ այդ դեպքում գործ կունենանք կանխամտածված հանցագործության մասին: Խոսքը փաստաբանի գործունեության ընթացքում թույլ տված թերությունների կամ բացթողումների մասին է, ինչը խախտելով վստահորդի իրավունքները, ուղղակիորեն սահմանափակում է տվյալ գործի շրջանակում վստահորդի դատական պաշտպանության իրավունքը:

Արդյո՞ք փաստաբանի և վստահորդի միջև կնքված ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը բավարար երաշխիք է փաստաբանի կողմից իր պարտականությունների պատշաճ և լավագույնս կատարման համար: Պետք է հստակ գիտակցել, որ ռիսկը միայն կրած նյութական վնասում չէ, ռիսկն ավելի բարձր արժեքի՝ մարդու սահմանադրական և բարձրագույն արժեք հանդիսացող պաշտպանության իրավունքի մեջ է, ինչն ուղղակի կախված է փաստաբանի բարեխղճությունից: Փաստաբանի վրա բազում պարտականություններ դնելով՝ ակամայիս մեծանում է նաև սխալվելու ռիսկը և առաջացած անբարենպաստ թե՛

իրավական, թե՛ ֆինանսական հետևանքները: Հստակ գիտակցելով դրա կարևորությունն ու նշանակությունը՝ պետք է համոզվել դրա անշեղ կատարման մեջ, ինչն ավելի իրական է դարձնում լավագույն երաշխիք համարվող փաստաբանի մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրությունը: Բացի փաստաբանի կողմից հանուն արդարության իրականացվող գործառնությունների նկատմամբ պատասխանատվության զգացումից՝ փաստաբանը տվյալ դեպքում նաև գումար է վճարելու, ինչն էլ հավելյալ ապահովում և դարձնում է նրան ավելի զգոն սեփական պարտականությունները կատարելու հարցում: Առկա է նրա սեփական շահագրգռվածությունը լավագույնս իր գործառնությունների կատարման հարցում:

Փաստաբանի պատասխանատվության ապահովագրության մոդելը ունի մեծ և կարևոր նշանակություն, քանի որ այն երաշխավորում է փաստաբանի պարտավորության պատշաճ կատարումը՝ իր մեջ պարունակելով իրավական միջոցներ, որոնք կարգավորիչ նշանակություն ունեն իրավահարաբերության մասնակիցների համար: Ապահովագրական այս մոդելի կիրառումը կայանում է հետևյալն է՝ ամձը, ով ունի փաստաբանական ծառայության կարիք, դիմում է անհատ փաստաբանին կամ փաստաբանական գրասենյակին, ում հետ էլ համապատասխանաբար կնքում է ծառայությունների մատուցման պայմանագիր՝ պատվիրակելով որոշակի գործողություններ և կատարելով համապատասխան վճար: Որպես իրավական հիմք ընդունելով կնքված պայմանագիրը՝ ապահովագրական ընկերությունը որոշակի վճարի դիմաց (ապահովագրավճար) իր վրա է վերցնում ապահովադրի պատասխանատվության ռիսկը (նյութական հետևանքները) և ապահովագրական պատահար տեղի ունենալու դեպքում շահառուին հատուցում է վնասը սահմանված կարգով ապահովագրական

հատուցում վճարելու միջոցով: Մասնավորապես, հիմնվելով ծառայությունների մատուցման պայմանագրի վրա, փաստաբանը ապահովագրում է իր մասնագիտական պատասխանատվությունը, կոնկրետ այդ պայմանագրի շրջանակում ցանկացած ապահովագրական ընկերությունում, որն էլ պարտավորվում է ապահովագրական պայմանագրում նշված պատահարի առաջացման դեպքում, ապահովագրական հատուցումը տրամադրել վստահորդին (պայմանագրում նշված շահառուին): Այս իրավիճակում ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը և դրա հիման վրա կնքված ապահովագրական պայմանագիրը փոխկապակցված են, այսինքն՝ տվյալ մոդելի շրջանակներում չեն կարող գործել իրարից անկախ: Ապահովագրական հատուցում ստանալու իրավունք ունի այն անձը (շահառուն), ում օգտին պայմանագիրը կնքվել է:

Համաշխարհային փորձը ցույց է տալիս, որ գործում է մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրության բազում տեսակներ, որոնք կարելի է առանձնացնել հետևյալ խմբերում՝

- Կոնկրետ փաստաբանի անհատական ապահովագրությունը մասնավոր ապահովագրական ընկերությունում, որը գործում է Գերմանիայում, Նիդերլանդներում, Ճապոնիայում, Բրազիլիայում:
- Ինքնաապահովագրություն, փաստաբանների՝ փոխադարձ ապահովագրական ընկերությունների մեջ միավորման միջոցով ապահովագրություն (Կանադա, Ավստրալիա):
- Կոլեկտիվ ապահովագրություն, երբ ապահովագրական ընկերության հետ միասին իրավահարաբերության մեջ է մտնում փաստաբանների միությունը, ով ներկայացնում է բոլոր իր անդամների շահերը ապահովագրական պայմանագրի կնքման ժամանակ:
- Խառը համակարգ, որն իր մեջ նե-

րառում է վերը թվարկված մի քանի տեսակները:

Հայաստանի Հանրապետությունում սկզբնական ժամանակահատվածում նախընտրելի է դիտարկել և հետևաբար նաև կիրառել անհատ փաստաբանների պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրությունը, որի մասշտաբային կիրառությամբ կնպաստի հատուկ մեխանիզմների ստեղծմանը և փաստաբանների մոտ ապահովագրության նկատմամբ դրական վերաբերմունքի ձևավորմանը: Դրա հաջող կիրառությանը կհաջողի մյուս տեսակների աստիճանաբար ներդրումն ու կիրառումը:

Պարտադիր կարգի կիրառումը կնպաստի շուկայում դրա ադապտացմանը և հասարակության ընկալման մեջ դրա հստակ ձևավորմանը: Պարտադիր ապահովագրության շրջանակում ավելի պարզ կերևա դրա նպատակը, այն է՝ առաջին հերթին փաստաբանի գործողություններից վնաս կրած վստահորդի իրավունքների ու շահերի պաշտպանությունը: Այն արտացոլում է հասարակական պահանջը ապահովագրության նկատմամբ, ինչի պատճառով էլ պետությունները հավակնում են դրա պարտադիր կիրառմանը⁶:

Կարելի է հետաքրքիր փորձի ակամատես լինել՝ դիտարկելով Ֆրանսիայի օրինակը, որտեղ 1910 թվականից դեռ գործում էր պարտադիր ապահովագրության տեսակ հանդիսացող կենսաթոշակային ապահովագրությունն աշխատողների և քրիստոնյաների համար: Այնուհետև պարտադիր ապահովագրության տեսակներն ավելացան՝ ընդհուպ մինչև 120, իսկ ներկայումս գործում է հարյուրից ավելի տեսակ: 1991 թվականի «Փաստաբանի մասնագիտության մասին» Ֆրանսիական օրենքը նախատեսում էր նաև մասնագիտական քաղաքացիական պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրությունը: Ապահովագրական պայմանագիրը կարող էր կնքվել, ինչպես անհատական, այնպես էլ փաստաբանների խմբի կամ փաստաբանական ընկերության հետ: Մաս-

նավորապես վերոնշյալ հոդվածի 55-րդ կետով ամրագրված է, որ յուրաքանչյուր անձ, ով իրավասու է խորհրդատվություն տրամադրել կամ ներկայացնել այլ անձանց (փաստաբան), որը վարձատրվում է, ըստ երևույթին, պետք է ենթարկվի ապահովագրության, անհատական կամ կողեկտիվ կարգով, ապահովելով մասնագիտական պատասխանատվության ֆինանսական հետևանքները, որը նա կարող է կրել այդ գործունեության համար: Այսինքն՝ Ֆրանսիայի օրինակով կարող ենք ակնհայտես լինել նման համակարգի կարևորությանն ու անհրաժեշտությանը, նույնիսկ այն ժամանակ, երբ իրավական ու ապահովագրական համակարգը չունի այն զարգացվածության աստիճանն ինչ հիմա⁷:

Կարևոր է դիտարկել նաև Գերմանիայի Դաշնության օրինակը, որտեղ իր առանձնահատուկ կիրառությունն է ստանում հենց անհատ փաստաբանների պատասխանատվության ապահովագրությունը: Այստեղ նույնպես փաստաբանը, որպես կանոն, պատասխանատվության է ենթարկվում այն վնասի համար, որն անզուգույնամբ պատճառել է երրորդ անձանց, առաջնահերթ իրենց վստահորդներին, իրենց մասնագիտական պարտականությունները կատարելիս: Այս երկրում փաստաբանի մասնագիտական պատասխանատվությունը երկար տարիներ է, ինչ կիրառվում է և համաձայն վիճակագրության՝ փաստաբանները բավական հաճախ ուշ են ներկայացնում վերաբննիչ, վճարել բողոքները կամ թույլ են տալիս տեխնիկական սխալներ, որոնք վստահորդները, որպես կանոն, չեն ներում և հատուցում պահանջելու դիմում են ներկայացնում ապահովագրական ընկերություն⁸: Համաձայն Գերմանիայի Դաշնության Փաստաբանության մասին օրենքի 51-րդ հոդվածի՝ փաստաբանը պարտավոր է կնքել մասնագիտական պատասխանատվության մասին համաձայնագիր, որպեսզի կարողանա հատուցել իր մասնագիտական

գործունեության ընթացքում երրորդ անձանց պատճառած վնասը: Ապահովագրական ընկերությունը պարտավորվում է կնքված պայմանագրի սկզբի և ավարտի կամ պայմանագրի դադարման կամ ցանկացած այլ նշանակալից փոփոխության մասին անհապաղ տեղեկացնել Փաստաբանական պալատին: Փաստաբանական պալատը երրորդ անձանց կողմից վնասի հատուցման մասին դիմումի ընդունմամբ նրանց է տրամադրում փաստաբանի պարտադիր պատասխանատվությունը ապահովագրած ընկերության անունը, տվյալները, ինչպես նաև ապահովագրական պոլիսի համարը: Այս օրինակով կարելի է համոզվել փաստաբանի ինդիվիդուալ մասնագիտական պատասխանատվության մոդելի հաջողության և դաշտի կարգավորվածության վրա:

Այս մոդելի մեխանիզմը լավագույնս պատկերացնելու համար, որպես պրակտիկ օրինակ ներկայացնենք ռուսաստանյան ապահովագրական շուկայի առաջատար ընկերություններից մի քանիսի ներկայացված պրոդուկտների համակցությունը:

Ընդհանուր կանոնի համաձայն՝ ապահովագրված անձիք կարող են հանդիսանալ իրավաբանական և ֆիզիկական անձիք:

Իրավաբանական անձանց թվին են դասվում իրավաբանական ընկերությունները, իրավաբանական գրասենյակները, իրավաբանական խորհրդատվություն տրամադրող ընկերությունները և այլք: Տվյալ ապահովագրական մոդելի շրջանակում ապահովագրողը պարտավորվում է երրորդ անձին հատուցել ընկերությունում աշխատող փաստաբանի կողմից հասցված վնասը, որը նախատեսված էր ապահովագրական պայմանագրով: Վերոգրյալ իրավիճակում երրորդ անձը (իրավաբանական անձի հաճախորդը) ապահովագրված է լինում իր իրավունքների՝ փաստաբանի կողմից իրականացվող հնարավոր խախտումներից,

որը բացասական հետևանքներ կարող է առաջացնել հենց իր համար: Ապահովագրական պայմանագրի առկայությամբ է պայմանավորված մաս փաստաբանի նկատմամբ հաճախորդի վստահությունը, քանի որ հենց փաստաբանի միջոցով է իրացվում անձի պաշտպանության իրավունքը:

Ինչպես նշեցինք, ապահովագրված անձինք կարող են հանդիսանալ մաս ալն ֆիզիկական անձիք, ովքեր ունենալով փաստաբանի արտոնագիր, կարող են հանդես գալ նշված ապահովագրական պայմանագրում որպես մասնագիտական պատասխանատվությունն ապահովագրվող կողմ՝ ապահովագրված անձ:

Որպես ապահովագրող կարող է հանդես գալ ցանկացած ապահովագրական ընկերություն, ով իր գործունեության իրականացման շրջանակում մատուցում է փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրություն:

Ապահովագրական պատահարն ապահովագրական պայմանագրով նախատեսված դեպքն է կամ իրադարձությունը, որի տեղի ունենալու ուժով ապահովագրողը պարտավորվում է երրորդ անձին վճարելու ապահովագրական հատուցումը փաստաբանի կատարած գործողության կամ անգործության հիմքով⁹: Տվյալ հիմքերի շարքին կարելի է դասել՝

1. Ոչ կանխամտածված մասնագիտական սխալ, բացթողում, անփութություն, որը առաջ է եկել փաստաբանի կողմից,
2. Փաստաթղթերի հետ ոչ խնամքով աշխատանք,
3. Ժամկետների պահպանման նկատմամբ անբարեխիղճ վերաբերմունք,
4. Վստահորդին իրավաբանական գործողությունների հետևանքների մասին տեղյակ չպահելը, ինչը վնաս է պատճառել վստահորդին,
5. Փաստաբանական ծառայության մատուցման ընթացքում վստա-

հորդի կողմից իրեն վստահված փաստաթղթերի կորուստը,

6. Փաստաբանի գործողության կամ անգործության ընթացքում թույլ տրված այլ խախտումներ, որոնք կապված են օրենսդրության տիրապետման, իրավական նշանակություն ունեցող փաստաթղթեր կազմելու հետ կամ դատական վեճերի ընթացքում իրավաբանական օգնության մատուցման հետ¹⁰:

Կարևորագույն հարցերից մեկը դա ապահովագրողի կողմից ապահովագրական հատուցում վճարելու պարտավորության առաջացման պահն է: Այդ պարտավորությունը առաջ է գալիս երբ՝

- Շահառուի գույքային շահերին հասցված վնասը ուղիղ պատճառահետևանքային կապ ունի փաստաբանի՝ որպես մասնագիտական ծառայություն կամ աշխատանքներ մատուցող անձի գործունեության իրականացման հետ,
- Շահառուի գույքային շահերին հասցված վնասը պատճառված է պայմանագրում նշված ապահովագրության տարածքում և պայմանագրում նշված ժամանակահատվածում,
- Վնասի պատճառման իրադարձությունը տեղի է ունեցել այն գործունեության ընթացքում, որի համար փաստաբանն ունի համապատասխան արտոնագիր¹¹:

Իրականում հատուցում վճարելու պարտավորությունն առաջանալու համար միայն վերոնշյալ դրույթների առկայությունը բավարար չէ, անհրաժեշտ է համապատասխան մարմնի հիմնավոր և պատճառաբանված որոշում: Բազում երկրներում, որպես որոշում կայացնելու իրավասու մարմին, դիտարկվում է առաջին ատյանի դատարանը կամ արբիտրաժային դատարանը: Կարծում ենք՝ ավելի արդյունավետ կլինի որպես բնող և որոշում կայացնող մարմին դիտարկել Փաստաբանական պալատը ի դեմս

Փաստաբանների պալատի խորհրդի, որը ներկայումս էլ քննում է փաստաբանի վարքագծի կանոնների հետ կապված խախտումները՝ կայացնելով համապատասխան որոշում: Տվյալ մոդելի կիրառմամբ նախ դատարանները չեն ծանրաբեռնվի նման քննության կատարմամբ, այն ինչ միշտ չէ, որ կարիք է լինում կատարելու լայնածավալ գործի քննություն՝ հաստատելու պայմանագրում նշված խախտումը, սակայն դատավարական ընթացակարգերն ու փուլերի պահանջներն ապահովելու նպատակով գործի լուծումն անհարկի ձգձգվում է: Ավելին՝ Փաստաբանների պալատը մասնագիտացված կառույց է նման ոլորտում և վերոնշյալ խախտումների բացահայտումն ու վերհանումը կազմում է իր գործունեության մի մասը, հետևաբար նաև նշված գործերի քննությունն ու վերհանումը արագ և լավագույնս կապահովի կողմերի իրավունքներն ու շահերը: Այս միջոցով պալատը նաև անմիջական վերահսկողություն կիրականացնի փաստաբանի վարքագծի նկատմամբ՝ բարձրացնելով այդ ինստիտուտի դերն ու նշանակությունը հասարակության և իրավական համակարգի մեջ:

Առաջարկի իրավական հիմքի ամրապնդման համար հարկ ենք համարում նշել, որ ապահովագրական դեպքի պայմանները մեծամասամբ համընկնում են փաստաբանի վարքագծի կանոններին, հետևաբար՝ կարելի է եզրակացնել, որ իրավական և փաստական առումով պալատը չի խախտում իր գործառնությունները, հակառակը՝ ամրապնդում է դրանք՝ մեծացնելով վերահսկողական մեխանիզմը: Փաստաբանի գործողության կամ անգործության ընթացքում թույլ տրված խախտումներ, որոնք կապված են օրենսդրության տիրապետման, իրավական նշանակություն ունեցող փաստաթղթեր կազմելու հետ կամ դատական վեճերի ընթացքում իրավաբանական օգնության մատուցման հետ համընկնում են փաստաբանի վարքագծի կանոնագրքի 2.7

հոդվածի հետ՝ ձեռնհասություն. «Փաստաբանը պարտավոր է վստահորդին բարեխիղճ իրավական օգնություն ցույց տալ իր մասնագիտական կարողությունների սահմաններում, ինչը ենթադրում է իրավունքի համապատասխան ճյուղի իմացություն, վստահորդի հանձնարարությանը վերաբերող բոլոր հանգամանքների ուսումնասիրություն, հանձնարարության պատշաճ կատարման համար անհրաժեշտ գործողությունների կատարում»: Մեկ այլ հիմք՝ վստահորդին իրավաբանական գործողությունների հետևանքների մասին տեղյակ չպահելը, ինչը վնաս է պատճառել վստահորդին, համապատասխանում է 3.6 կետին՝ հանձնարարության կատարման ընթացքի մասին տեղեկացումը «Փաստաբանը պարտավոր է կանոնավորապես տեղեկացնել վստահորդին հանձնարարության կատարման ընթացքի մասին և պատասխանել նրան հետաքրքրող հարցերին»: Անհրաժեշտ է քննարկել դեպքերից մի քանիսը, երբ, օրինակ, ապահովագրական ընկերությունը հրաժարվում է հատուցում կատարել՝

- դիտավորությամբ կատարված հանցանքը կամ երկկողմանի համաձայնությամբ հանցանքը, որը եղել է ապահովագրված անձի և վստահորդի նախնական փոխհամաձայնությամբ,
- այն անձի գործողությունները, այդ թվում՝ պրակտիկանտի, որը զբաղեցնում է ժամանակավորապես բացակայող փաստաբանի պաշտոնը և կատարում նրա փոխարեն գործողություններ՝ պայմանավորված փաստաբանի հիվանդության, արձակուրդում գտնվելու և այլ պատճառներով¹²

Պարզ է դառնում, որ այս դեպքերը չեն կարող հատուցվել ապահովագրական ընկերության կողմից, քանի որ կատարվել են միտումնավոր կամ տվյալ իրավիճակում ապահովագրված անձի մեղքով չէ տեղի ունեցել ապահովագրական դեպ-

քը, հետևաբար՝ ապահովագրական ընկերությունը չի կատարում իր վրա դրված պարտականությունը՝ ապահովագրական հատուցում վճարելը: Դիտավորությամբ կատարված հանցանքի դեպքում խոսք անգամ չի գնում իրական ապահովագրական դեպքի առաջացման մասին, քանի որ առկա է հանցավոր համաձայնություն՝ թվացյալ ապահովագրական դեպքի առաջացմամբ գումար կորզել ապահովագրական ընկերությունից: Հաշվի առնելով Հայաստանյան շուկայում ավտոտրանսպորտային միջոցների ապահովագրության դեպքում մնալիս հանցակազմով տարածված նախադեպերը՝ պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնել այս հանցավոր գործողությանը և ավելի լայն կարգավորում տալ:

Փաստաբանի փոխարեն մեկ ուրիշի գործողությունների արդյունքում ապահովագրական դեպքի առաջ գալու ժամանակ ևս ապահովագրական ընկերությունն ազատվում է ապահովագրական հատուցում վճարելուց, ապահովագրված անձի բացակայության պատճառով: Այս դեպքում ապահովագրական պատահարը տեղի է ունեցել ոչ ապահովագրված անձի կողմից, ում հետ ապահովագրական ընկերությունը կնքել է պայմանագիր, հետևաբար վերջինս էլ ազատվում է իր պարտականությունները կատարելուց:

Հարկ է նկատել, որ ներկայացված պայմանները տվյալ ապահովագրական պրոդուկտի հիմնական դրույթներն են, սակայն ապահովագրական պայմանագրով նախատեսված են մնացած այլ ավելի նեղ դրույթներ:

Քննարկելով նշված ապահովագրական մոդելը՝ հարկ ենք համարում նշել, որ Հայաստանի Հանրապետության մի քանի ապահովագրական ընկերություններ մատուցում են մանաբնույթ ծառայություն, սակայն, որի հիմքում ոչ թե փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրության մոդելն է, այլ ընդհանուր մասնագիտա-

կան պատասխանատվության ապահովագրությունն է, որի շրջանակներում էլ ապահովագրական ընկերությունները, փորձելով ավելի նեղացնել այդ մոդելը, սահմանում են առանձին փաստաբանի ապահովագրությունը: Ինչպես կարող ենք եզրակացնել, այդ մոդելը չունի իր հատուկ կարգավորվածությունը, մասնավորապես փաստաբանի գծով, բայց դե ֆակտո գործում է փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրության մոդելի պայմաններով, ինչը վստահություն չի ներշնչում մատուցվող ծառայության նկատմամբ այնքանով, որքանով այն չունի առանձին կարգավորվածություն և հանդիսանում է դե յուրե ընդհանուր մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրության նեղ մոդելը: Այսինքն՝ իրականում կարելի է եզրակացնել, որ ՀՀ-ում կա փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրության կարիքը, քանի որ ամեն կերպ փորձեր են կատարվում որոշակի չափով կիրառել այն՝ ելնելով դրա անհրաժեշտությունից և պահանջարկից:

Եզրափակելով կարելի է համոզվել՝ ՀՀ-ում փաստաբանների մասնագիտական պատասխանատվության ապահովագրության մոդելի անհրաժեշտության մեջ, որի կիրառմամբ ամրապնդվում է արդարադատության երաշխիք հանդիսացող անձի պաշտպանության իրավունքը: Տվյալ ինստիտուտի կիրառումն առաջնային կապահովի ծառայությունների մատուցման պայմանագրում փաստաբանին պատվիրակված գործողությունների անշեղ կատարումը՝ դրանով իսկ նպաստելով փաստաբանի ինստիտուտի նկատմամբ վստահության բարձրացմանը: Այն առավել թափանցիկ կդարձնի փաստաբանի գործունեությունը՝ վստահորդին ընձեռնելով վերահսկողական լայն լծակներ: Կարծում ենք՝ յուրաքանչյուրի՝ իրավաբանական օգնություն ստանալու սահմանադրական իրավունքը կարող է պատշաճ իրացվել այն դեպ-

ՀՈՒԼԻՍ - ՕԳՈՍՏՈՍ 2018 7 - 8 (229-230)

ԴԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

քում, երբ նույնիսկ առանց որևէ հաստիք իրավաբանական գիտելիքների, ինստիտուցիայի անձը կարողանա վերահսկել փաստաբանի գործողությունները: Սահմանադրական իրավունքի կիրառման մե-

խանիզմները պետք է լավագույնս ապահովեն անձի իրավունքների ու օրինական շահերի պաշտպանությունը՝ ստեղծելով բավարար երաշխիքներ դրանց բացարձակ իրացման համար:

1. Смоленский М.Б., Адвокатская деятельность и адвокатура РФ, 3-е издание, исправленное и дополненное, Ростов-на-Дону, 2004, էջ՝ 74:

2. Տե՛ս Գոհար Գևորգյան, փաստաբանական էթիկայի որոշ հիմնահարցեր փաստաբան-վստահորդ փոխհարաբերություններում, 24.03.2014: <https://am.am/arm/news/151/pastabanakanetikayioroshhimmaharcer-pastabanvstahord-pokkharaberutyunnerum.html>.

3. <file:///C:/Users/USER/Downloads/mehanizm-strahovaniya-professionalnoy-otvetstvennosti-advokatov-za-rubezhom.pdf>.

4. http://www.migrant.info.pl/%D5%94%D5%A1%D5%B2%D5%A1%D6%84%D5%A1%D6%81%D5%AB%D5%A1%D5%AB%D6%80%D5%A1%D5%BE%D5%A1%D5%AF%D5%A1%D5%B6_%D5%BA%D5%A1%D5%B5%D5%B4%D5%A1%D5%B6%D5%A1%D5%A3%D5%AB%D6%80.html

5. [7%D5%BF%D5%BA%D5%A1%D5%B6%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%B8%D6%82%D5%B6%D5%A8.html: Տե՛ս նաև Անհատ ձեռնարկատեր Նարինե Ռոստոմյանի ընդդեմ «ԱրմենՏել» ՓԲԸ-ի՝ գումարի բռնագանձման պահանջի մասին թիվ ԵԱԸԳ/1401/02/11 գործով Վճարել դատարանի 29.06.2012 թվականի որոշումը:

6. Д.В. Наумов, понятие и сущность обязательного страхования профессиональной имущественной ответственности адвокатов, Юриспруд., 2010 No 2/13: <https://cyberleninka.ru/article/v/ponyatie-i-suschnost-obyazatelno-go-strahovaniya-professionalnoy-imuschestvennoy-otvetstvennosti-advokatov>

7. <file:///C:/Users/USER/Downloads/mehanizm-strahovaniya-professionalnoy-otvetstvennosti-advokatov-za-rubezhom.pdf>.

8. «Изучение международного опыта по внедрению института обязательного страхования ответственности адвокатов и внесение соответствующих предложений» <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/97544>.

9. «Изучение международного опыта по внедрению института обязательного страхования ответственности адвокатов и внесение соответствующих предложений» <http://www.adilet.gov.kz/ru/node/97544>

10. <http://www.mak-broker.ru/strahovanie-professionalnoy-otvetstvennosti/strahovanie-advokatov>

11. Правила страхования ответственности юристов и адвокатов, \[http://www.reso.ru/export/sites_reso/Corporate/Liability/pravila_advokaty.pdf\]\(http://www.reso.ru/export/sites_reso/Corporate/Liability/pravila_advokaty.pdf\)

12. Правила страхования ответственности юристов, <https://www.renins.com/Media/Default/doc/rules/45.pdf>](https://www.illex.am/am/%D6%83%D5%A1%D5%BD%D5%BF%D5%A1%D5%A2%D5%A1%D5%B6%D5%A1%D5%AF%D5%A1%D5%B6-%D5%B0%D6%80%D5%A1%D5%BA%D5%A1%D6%80%D5%A1%D5%AF%D5%B8%D6%82%D5%B4%D5%B6%D5%A5%D6%80%D5%AB-%D5%A1%D6%80%D5%AD%D5%AB%D5%BE/299-%D5%AB%D5%9E%D5%B6%D5%B9-%D5%AE%D5%A1%D5%AD%D5%BD%D5%A5%D6%80-%D5%AF%D5%A1%D6%80%D5%B8%D5%B2-%D5%A7-%D5%A5%D5%B6%D5%A9%D5%A1%D5%A4%D6%80%D5%A5%D5%AC-%D5%AB%D6%80%D5%A1%D5%BE%D5%B8%D6%82%D5%B6%D6%84%D5%B6%D5%A5%D6%80%D5%AB-%D5%A4%D5%A1%D5%BF%D5%A1%D5%AF%D5%A1%D5%B6-%D5%BA%D5%A1%D5%B-</p>
</div>
<div data-bbox=)

ՀՈՒՆԻՍ - ՕԳՈՍՏՈՍ 2018 7 - 8 (229-230)

ԴԱՏԱԿԱՆ
Իշխանություն

RESUME - РЕЗЮМЕ

ADVOCACY AND LIABILITY INSURANCE FOR LAWYERS

Armine Avanesyan

French University of Armenia

3rd year Baccalaureate student at the Faculty of Law

Within the framework of this scientific work, a special feature of the order and forms of the provision of advocacy services is provided and an excursion is made regarding the insurance of the liability of lawyers, carried out with the aim of protecting the interests of clients within the framework of the services rendered. This insurance model, while only developing, however is one of the most important insurance models that have a key influence on the legal plane, which is not yet implemented in the legal and insurance systems of the Republic of Armenia. The use of such a model is the best way to ensure the interests of a client using advocacy services, the principal from arbitrary and unjust behavior of lawyers, while stressing the importance of proper behavior of the lawyer and the diligent performance of obligations. The use of such a model is one of the necessary prerequisites to ensure the human right to protection. In any case, the lawyer should realize that he/she must be responsible for both positive and negative consequences of the services rendered by him/her. To make this responsibility more realistic and to increase the vigilance of lawyers M. Barshchevski, in turn, as a specific insurance model, suggests introducing an institution of compulsory insurance by creating an insurance fund in the Chamber of Advocates, from which in the case of an advocacy error, insurance payments will be paid. However, this is only one of the proposed models. Such an approach, in our opinion, will lead to some positive consequences, will contribute to toughening of control over the professional knowledge and skills of lawyers (from the Chamber of Advocates), increase of confidence in the advocacy of the society, prompt and effective compensation of damage caused to the principal. Of course, the introduction of such an institution requires serious research, studying foreign experience, but its effectiveness and application will contribute to enhancing the protection of human rights in the Republic of Armenia. The right of a person to have a lawyer is not absolute, but when a person seeks to ensure his/her rights to him/her, he/she wants to be sure that the latter will fulfill his/her duties. Lawyers are responsible for the funds or the result in relation to the trustee, however, they do not always see the desired result, due to the actions or inaction of lawyers and in such cases the best mechanism for containing risks is liability insurance.

Key words: *lawyer service, liability insurance, rights of the principal, insurance compensation, misconduct.*

ОКАЗАНИЕ АДВОКАТСКИХ УСЛУГ И СТРАХОВАНИЕ ОТВЕТСТВЕННОСТИ АДВОКАТОВ

Армине Аванесян

Французский университет Армении

3-й курс бакалавриата юридического факультета

В рамках настоящей научной работы представлена особенность порядка и форм оказания адвокатских услуг и рассматриваются вопросы страхования ответственности адвокатов, осуществляемого с целью защиты интересов клиентов в рамках оказанных услуг. Данная страховая модель пока только развивается, однако она является одной из важнейших страховых моделей, оказывающих ключевое влияние на юридическую плоскость, которая пока не внедрена в правовые

и страховые системы РА. Применение подобной модели наилучшим образом может обеспечить интересы клиента, пользующегося адвокатскими услугами, защитить доверителя от произвольного и неправомерного поведения адвокатов, в то же время подчеркивая важность надлежащего поведения адвоката и добросовестного исполнения им своих обязанностей. Применение подобной модели является одной из необходимых предпосылок, обеспечивающих право человека на защиту. В любом случае, адвокат должен осознавать, что должен нести ответственность и за положительные, и за отрицательные последствия оказанных им услуг. Чтобы сделать подобную ответственность более реальной и повысить бдительность адвокатов, М. Барщевский, в свою очередь, в качестве конкретной страховой модели предлагает внедрить институт обязательного страхования, создав в Палате адвокатов страховой фонд, из которого в случае адвокатской ошибки будут выплачиваться страховые выплаты. Однако это только одна из предлагаемых моделей. Подобный подход, по нашему мнению, может привести к некоторым позитивным последствиям, будет способствовать ужесточению контроля над профессиональными знаниями и навыками адвокатов (со стороны Палаты адвокатов), повышению доверия общества к адвокатуре, быстрому и эффективному возмещению нанесенного доверителю ущерба. Конечно, внедрение подобного института требует серьезных исследований, изучения иностранного опыта, однако предполагается, что его эффективность и применение будет способствовать повышению защищенности прав человека в Республике Армения. Право лица на услуги адвоката не является абсолютным, однако, когда лицо с целью обеспечения своих прав обращается к адвокату, оно хочет быть уверенным, что последний должным образом исполнит свои обязанности. Адвокаты несут перед доверителем ответственность за средства или результат, однако доверители не всегда получают желаемый результат из-за неверных действий или бездействия адвокатов. В подобных случаях лучшим механизмом сдерживания рисков является страхование обязательства.

Ключевые слова: адвокатская служба, страхование ответственности, права доверителя, страховая компенсация, неправомерное поведение.

Բանալի բառեր՝ փաստաբանական ծառայություն, պարտավանձնարվորյան անպատասխանություն, վարտարդի իրավունքներ, անպատասխանական հարստություն, ոչ իրավաչափ վարքագիծ:

ՀՈՒԼԻՍ - ՕԳՈՍՏՈՍ 2018 7 - 8 (229-230)